Forslag til endring i forskrift om energiutredninger

Økte krav til koordinering mellom nettselskaper

1
2017

HØRINGSDOKUMENT

Høringsdokument nr 1-2017
Forslag til endring i forskrift om energiutredninger

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat

Redaktør: Henriette Birkelund, Sigrun K. Mindeberg

Forfattere: Henriette Birkelund, Sigrun K. Mindeberg, Elisabeth Bruusgaard, Christina Kvamme og Synnøve Lill Paulen

Trykk: NVEs hustrykkeri
Opplag:
Forsidefoto:
ISBN
ISSN 1501-2840

Sammendrag:

Emneord: Energiutredningsforskriften, kraftsystemutredninger, KSU

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no

Innhold

Forord 2

1 Innledning 3

2 Forslag til endring i forskrift om energiutredninger 4

2.1 Ny bestemmelse om å inkludere vurderinger av distribusjonsnettet i de regionale kraftsystemutredningene 4

2.2 Ny betegnelse av høyeste nettnivå 6

2.3 Oppheving av bestemmelse om rapportering av komponentdata i grunnlagsrapporten 7

2.4 Ny bestemmelse om pålegg om utredninger av nettmessige konsekvenser 8

2.5 Ny bestemmelse om rapportering av nettkapasitet i hovedrapporten 9

2.6 Ny bestemmelse om Statnetts oppgaver 10

2.7 Endret formålsbestemmelse 10

2.8 Endret bestemmelse om utredningsansvarlig og endret overskrift på kapittel 3 11

2.9 Endret bestemmelse om krav til innhold i grunnlagsrapporten i transmisjonsnettet 12

3 Økonomiske og administrative konsekvenser av endringer i forskrift om energiutredninger 13

4 Forslag til forskriftstekst 15

Forord

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sender med dette på høring forslag til endring i forskrift om energiutredninger.

Vi ber om at kommentarer til forslagene sendes NVE innen 01.04.2017.

Vi presiserer at vi ber om kommentarer til endringsforslagene, ikke til øvrige bestemmelser i Forskrift om energiutredninger eller tilgrensende regelverk.

Høringssvar sendes til:

Norges vassdrags- og energidirektorat, Postboks 5091 Majorstua, 0301 OSLO.

Innspill kan også sendes elektronisk: nve@nve.no.

Svaret merkes med referansenummer 201700214.

Etter høringsfristens utløp vil NVE vurdere de innkomne høringsuttalelser og på bakgrunn av disse vedta endringer i forskrift om energiutredninger.

Det tas sikte på at endringene i forskrift om energiutredninger trer i kraft 01.06.2017.

Oslo, januar 2017

Per Sanderud

vassdrags- og energidirektør

Anne Vera Skrivarhaug

avdelingsdirektør

1 Innledning

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjennomfører offentlig høring av forslag til endring i forskrift 7. desember 2012 nr. 1158 om energiutredninger (foe). Forslaget innebærer blant annet en utvidelse av dagens ordning med regionale kraftsystemutredninger der vurderinger om koordinert nettutvikling på tvers av nettnivå og mellom områdekonsesjoner i større grad tas inn i utredningsprosessen.

NVE mener flere forhold trekker i retning av at en i fremtiden vil være avhengig av mer kommunikasjon og samarbeid i nettplanleggingen for å oppnå en rasjonell utvikling av kraftsystemet. Både mellom områdekonsesjonærer og mellom nettselskap på distribusjons- og regionalnettsnivå. Utviklingen med mer distribuert produksjon og økt forbrukerfleksibilitet bidrar blant annet til at driften av distribusjonsnettet blir mer sammensatt og får større betydning for kraftsystemet som helhet. En konsekvens av denne utviklingen er at god informasjonsflyt blir stadig viktigere, samtidig som behovet for å koordinere drift og nettutvikling på tvers av områdekonsesjoner og nettnivå øker.

I rapporten «Et bedre organisert strømnett» fra 2014 pekte Reitenutvalget på at en i dag mangler den overordnede oversikten over nettutvikling og planlagte investeringer i distribusjonsnettet. Problemstillingen ble også løftet i Prop. 35 L (2015-2016) Endringer i energiloven, der det ble stilt spørsmål til om dagens nettstruktur sikrer at de samfunnsmessig rasjonelle tiltakene realiseres. NVE ser også at det er et behov for å tilpasse dagens virkemidler i takt med at kunnskapsbehovet til både myndigheter og aktører endrer seg. Et av formålene med å utvide ordningen med de regionale kraftsystemutredningene er å legge til rette for at innhold og utredningsprosess er i tråd dagens og fremtidens informasjons- og koordineringsbehov.

I tillegg til forslaget om å utvide KSU-ordningen, blir det foreslått å gjøre noen andre endringer i forskriften. Høringsdokumentet er bygget opp slik at forslaget om å utvide ordningen med de regionale kraftsystemutredningene blir omtalt først. Deretter omtales fire mindre endringer i hvert sitt delkapittel; ny betegnelse av høyeste nettnivå, oppheve plikt om rapportering av komponentdata i KSU, ny bestemmelse for pålegg om utredning av nettmessige konsekvenser og ny bestemmelse om rapportering av nettkapasitet i hovedrapporten. Øvrige mindre endringer blir omtalt til slutt.

2 Forslag til endring i forskrift om energiutredninger

2.1 Ny bestemmelse om å inkludere vurderinger av distribusjonsnettet i de regionale kraftsystemutredningene

Koordinering av nettutvikling i regionalnettet gjøres i dag gjennom ordningen med regionale kraftsystemutredninger, jf. forskrift om energiutredninger. De regionale kraftsystemutredningene (KSU) skal bidra til en samfunnsøkonomisk rasjonell utbygging av regionalnettet gjennom koordinerte, langsiktige vurderinger av kraftsystemets utvikling. KSUene skal beskrive dagens kraftnett, framtidige overføringsforhold, samt forventede nettiltak og -investeringer. I tillegg framstilles effekt- og energibalanse, og data for produksjon, overføring og forbruk av energi. Utredningene beskriver også ulike alternativ for utvikling i behov for overføringskapasitet, med tilhørende forenklete samfunnsøkonomiske vurderinger av de mulige investeringene.

NVE ser at mer lokal produksjon tilknyttet distribusjonsnettet og økt forbrukerfleksibilitet bidrar til at driften av distribusjonsnettet[1] blir mer sammensatt og får større betydning for kraftsystemet som helhet. En konsekvens av denne utviklingen er at behovet for å koordinere drift og nettutvikling mellom tilgrensende områdekonsesjonærer og på tvers av nettnivå øker. NVE mener det vil være hensiktsmessig å utnytte de etablerte prosessene i ordningen med regionale kraftsystemutredninger for å legge til rette for en slik koordinering.

Etter energiutredningsforskriften § 12 har områdekonsesjonærene i dag en plikt til å «orientere om forhold som kan påvirke utviklingen av egne og øvrige konsesjonærers anlegg i utredningsområdet». Slik denne plikten er formulert er det opp til områdekonsesjonærene å vurdere hvilke forhold som kan påvirke egne og øvrige konsesjonærers anlegg. NVEs inntrykk er at det i hovedsak er informasjon om utvikling i forbruk og produksjon innenfor konsesjonsområdet, områdekonsesjonærene rapporterer om som følge av denne plikten. Tilbakemeldingene NVE har fått fra de utredningsansvarlige tyder også på at det er store variasjoner i samarbeid og informasjonsflyt mellom utredningsansvarlig og områdekonsesjonærer, og mellom tilgrensende områdekonsesjonærer.

I konsesjonsbehandling av regionalnettanlegg har NVE oppdaget tilfeller der alternativer i distribusjonsnettet ikke har vært utredet fra konsesjonssøkers side. NVE kjenner også til

[1] Distribusjonsnett defineres i denne sammenheng som overføringsnett med lavere spenningsnivå, i henhold til definisjonen i kontrollforskriften § 1-3.

eksempler i distribusjonsnettet der det kan stilles spørsmål om hvorvidt det mest rasjonelle tiltaket ble gjennomført eller om manglende koordinering har vært til hinder for dette. Som eksempel finnes det hyttefelt som forsynes av lange overføringer innenfor en områdekonsesjonærs område, selv om den tilsynelatende mest rasjonelle løsningen ville være å forsyne dette forbruket fra et tilgrensende distribusjonsnett. Et annet eksempel er situasjoner der to distribusjonsnett, som potensielt kunne ha gitt gjensidig reserve til hverandre, ikke er sammenkoblet på grunn av manglende samarbeid eller fordi nettselskapene mener dette ville skapt et unødvendig stort behov for kommunikasjon i nettdriften.

NVE vil understreke at dårlig koordinering ikke er en gjennomgående utfordring i dagens nettplanlegging, og at det finnes mange eksempler på godt samarbeid og planlegging på tvers av områdekonsesjonærer og nettnivåer. Eksemplene over tyder likevel på at det kan være samfunnsøkonomiske gevinster å hente dersom en klarer identifisere løsninger på tvers av områdekonsesjoner og nettnivå. For å legge til rette for dette mener NVE det er behov for å pålegge områdekonsesjonærene tydeligere krav i forbindelse med utredningsprosessen, og utvide KSU-ordningen slik at vurderinger av mulige tiltak i distribusjonsnettet får en større plass i de regionale kraftsystemutredningene.

Forslaget innebærer at områdekonsesjonærene skal gi utredningsansvarlig for de regionale kraftsystemutredningene en vurdering av nettsituasjonen mot alle tilgrensende områdekonsesjonærer og mot overliggende nett. Som en del av beskrivelsen skal det gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av potensielle grenseoverskridende tiltak som alternativer til investeringer i eget nett. Eksempler på slike tiltak kan være samarbeid om forsyning av nytt forbruk, tilknytning av ny produksjon eller endret koblingsbilde. Som beskrevet i NVEs veiledningsmateriale omfatter en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering blant annet en vurdering av estimerte investeringskostnader, endring i forventede avbruddskostnader og endring i nettap.

Den foreslåtte forskriftsendringen vil gjøre at områdekonsesjonærene får en tydeligere rolle i utredningsprosessen, samtidig som det stilles krav til en viss grad av samarbeid mellom tilgrensende områdekonsesjonærer i løpet av den toårige utredningsperioden.

Videre skal de utredningsansvarlige oppsummere og vurdere innspillene til områdekonsesjonærene. Utredningsansvarlig har, i kraft av sin rolle, de beste forutsetningene for å gjøre helhetlige vurderinger av nettutviklingen innenfor sitt utredningsområde. NVE mener derfor det er naturlig at utredningsansvarlig får et ansvar for å se de ulike innspillene i sammenheng og gi en samfunnsmessig vurdering av hvorvidt det finnes rasjonelle tiltak på tvers av områdekonsesjonsgrenser. Vurderingen til utredningsansvarlig skal gjelde mulige tiltak både innenfor eget utredningsområde og mot tilgrensende utredningsområder.

Målet med forskriftsendringen er å legge til rette for at rasjonelle tiltak på tvers av områdekonsesjonsgrenser blir identifisert, gjennom økt kommunikasjon og mer samarbeid mellom områdekonsesjonærer.

Forslag til nytt ledd i § 12:

> *Områdekonsesjonærer skal i forbindelse med utarbeidelsen av de regionale kraftsystemutredningene gi utredningsansvarlig en oppdatert vurdering av*

nettsituasjonen mot alle tilgrensende områdekonsesjonærer og mot overliggende nett. Denne vurderingen skal inneholde mulige grenseoverskridende tiltak som alternativer til investeringer i eget nett. Det skal også gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av de aktuelle tiltakene.

Forslag til nytt ledd i § 13:

Grunnlagsrapporten skal inneholde en oppsummering av områdekonsesjonærenes vurdering jf. § 12. Utredningsansvarlig skal videre gjøre en samlet vurdering av hvorvidt det finnes rasjonelle tiltak mellom ulike områdekonsesjonærer både innenfor eget utredningsområde og mot tilgrensende utredningsområder.

De regionale utredningsområdene er forskjellige både i geografisk utstrekning og antall områdekonsesjonærer. Hvordan de nye kravene best kan implementeres i utredningsprosessen kan variere fra område til område. Det vil være opp til utredningsansvarlig å finne ut hvilken organisering som er mest hensiktsmessige i sitt område. NVE legger til grunn at utredningsansvarlig ved oppstart av ny planperiode vil bli enig med områdekonsesjonærene om en frist for når områdekonsesjonærenes vurderinger etter nytt ledd § 12 skal være ferdigstilt.

NVE understreker at § 12 første ledd beholdes som i dag og at anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer fortsatt har en plikt til å på eget initiativ orientere om øvrige forhold som kan påvirke utviklingen av egne og øvrige konsesjonærers anlegg i utredningsområdet.

2.2 Ny betegnelse av høyeste nettnivå

I Norge har vi hatt en inndeling av nettet i de tre nivåene, sentralnett, regionalnett og distribusjonsnett. Sentralnett er anlegg i overføringsnettet på spenningsnivå 132 kV eller høyere, og som ved enkeltvedtak er definert som sentralnettet. Distribusjonsnettet er overføringsnett med nominell spenning opp til og med 22 kV, med mindre annet er bestemt. Regionalnett er overføringsnettet mellom sentralnettet og distribusjonsnettet.

I europeisk regelverk deles overføringsnettet inn i to nivåer, transmisjonsnett, som omfatter det høyeste nettnivået, og distribusjonsnett, som omfatter lavere spenningsnivåer. Som følge av gjennomføring av EUs tredje energimarkedspakke, med tredje elmarkedsdirektiv (2009/72/EF), har begrepet transmisjonsnett blitt tatt inn og definert i energiloven § 1-5, jf. Prop. 35 L (2015-2016). Begrepet transmisjonsnett erstatter dermed dagens betegnelse av høyeste nettnivå, sentralnett, i energiloven med tilhørende forskrifter. Denne endringen medfører behov for endringer i begrepsbruken i forskrift om energiutredninger, ettersom forskriften i dag gjennomgående bruker begrepet sentralnett om høyeste nettnivå. NVE foreslår på denne bakgrunn at betegnelsen sentralnett erstattes med betegnelsen transmisjonsnett i følgende av bestemmelsene i energiutredningsforskriften: § 10 tredje ledd, § 11 annet ledd, § 13 annet, fjerde og syvende ledd, § 14 tredje ledd, § 15, § 16 første ledd, § 17 annet ledd, § 18 tredje ledd, § 19 første ledd, § 20 femte, sjette og syvende ledd, samt i overskrift på kapittel 4. Forslagene til ny forskriftstekst fremgår av høringsdokumentets kapittel 4.

Ved gjennomføringen av andre elmarkedsdirektiv (2003/54/EF) ble det norske regional- og distribusjonsnettet ansett å være omfattet av det som i direktivet betegnes som distribusjonsnett, jf. Ot.prp. nr. 61 (2005-2006). Denne forståelsen er videreført i forbindelse med at energiloven har fått en egen bestemmelse om transmisjonsnett, jf. Prop. 35 L (2015-2016). Her uttaler departementet at de ikke kan se at tredje elmarkedsdirektiv er til hinder for at det er flere nivåer for distribusjonsnett i direktivets forstand, og at det norske nivået regionalnett i all hovedsak er å anse som distribusjonsnett etter direktivet. NVE velger å beholde begrepene regionalnett og distribusjonsnett slik de er definert i kontrollforskriften § 1-3. Dette er en innarbeidet begrepsbruk i Norge, og det gir muligheter for å stille differensierte krav i forskrift om energiutredninger til henholdsvis regionalnett og distribusjonsnett.

Som en følge av at begrepet sentralnett erstattes av begrepet transmisjonsnett, er det behov for å endre fra sentralnettseiere til transmisjonsnetteiere i forskriften § 17 første ledd og § 18 annet ledd.

2.3 Oppheving av bestemmelse om rapportering av komponentdata i grunnlagsrapporten

Det er et ønske fra både NVE, Statnett og bransjen for øvrig at det blir en felles datainnsamling for komponenter i kraftsystemet. Etter forskrift om energiutredninger har konsesjonærene plikt til å melde fra til utredningsansvarlig om både nye anlegg eller endringer i anlegg. De utredningsansvarlige har videre en plikt til å rapportere komponentdata i grunnlagsrapporten for kraftsystemutredningen, jf. foe § 13 tredje ledd og § 20 tredje ledd. Samtidig har også konsesjonær for anlegg i eller tilknyttet regional eller transmisjonsnettet, samt konsesjonær for produksjonsenheter tilknyttet distribusjonsnett en plikt til å rapportere anleggsdata til Statnett etter systemansvarsforskriften (fos) § 14a, i forbindelse med idriftsettelse av anlegg.

NVE vedtok den 24. mai 2016 at Statnett skal utvide ordningen med innhenting og deling av informasjon om anleggsdata i anleggsdatabasen Fosweb. Hensikten var å forenkle rapporteringsbyrden av anleggsdata for de berørte konsesjonærene. Vedtaket innebærer at Statnett skal ha tilrettelagt for en KSU-tilpasset visning i Fosweb med anleggsdata for hvert KSU-område i løpet av våren 2017. Videre arbeides det med å endre ordlyden i fos. § 14a, slik at det blir tydeligere hvilke anlegg Statnett har hjemmel til å samle inn anleggsdata for.

På bakgrunn av overnevnte forhold foreslås det derfor å oppheve foe § 13 tredje ledd og § 20 tredje ledd om rapportering av komponentdata i grunnlagsrapporten til kraftsystemutredningene.

2.4 Ny bestemmelse om pålegg om utredninger av nettmessige konsekvenser

I dagens forskrift om energiutredninger har NVE hjemmel til å pålegge utredningsansvarlige i regional og transmisjonsnettet å utrede nettmessige konsekvenser av spesifiserte endringer i *kraft*systemet. Dette følger av henholdsvis foe. § 8 tredje ledd og foe. § 16 fjerde ledd. Bestemmelsene er en videreføring av tilsvarende utredningsplikter som fremgikk av den tidligere forskrift om energiutredninger fra 2002.

I forskriften fra 2002 gjaldt imidlertid NVEs hjemmel til å pålegge utredninger av nettmessige konsekvenser av spesifiserte endringer i *energi*systemet. Begrepet energisystemet er videre enn begrepet kraftsystemet. Ettersom endringer ved andre energibærere enn elektrisitet vil kunne virke inn på kraftsystemet, har NVE et behov for å kunne hente inn informasjon om hvilke konsekvenser slike endringer gir. Utredningene vil også være viktig som beslutningsgrunnlag i utforming av ny politikk både innenfor og utover kraftsektoren. Eksempler på endringer i energisystemet kan være økende andel elbiler eller vurdering av et forbud mot oljefyr.

Endringen fra energisystem til kraftsystem er ikke særskilt omtalt i høringsdokument eller oppsummeringsdokument fra vedtakelsen av dagens forskrift om energiutredninger. NVE viser til at formålet med energiutredningsforskriften er å bidra til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet. NVE foreslår å endre ordlyden tilbake til energisystemet. Hensikten med denne endringen er å kunne fange opp «endringer i hele energisystemet, herunder endringer i bruk, overføring og produksjon av energi basert på ulike energibærere», slik det er beskrevet i høringsdokumentet til forskrift om energiutredninger fra 2002.

Videre ser NVE et behov for å presisere i forskriftsteksten hva som menes med «nettmessige konsekvenser». Det fremgår av høringsdokumentet til forskriften fra 2002 at det med nettmessige konsekvenser menes både tekniske og samfunnsøkonomiske vurderinger av en spesifisert endring i energisystemet. For å tydeliggjøre intensjonen med bestemmelsen, foreslår NVE at det i forskriftsteksten utdypes hva som menes med nettmessige konsekvenser.

I forbindelse med at ordningen med lokale energiutredningene ble avviklet ved en forskriftsendring i 2015, ble blant annet foe. § 4 om områdekonsesjonærenes oppgaver opphevet. Bestemmelsens første ledd inneholdt en beskrivelse av hvilke oppgaver områdekonsesjonærene hadde i forbindelse med de lokale energiutredningene. Bestemmelsens annet ledd ga NVE hjemmel til å pålegge områdekonsesjonærene å utrede nettmessige konsekvenser av spesifiserte endringer i energisystemet. En konsekvens av at § 4 ble opphevet er at NVE ikke lenger har mulighet til å pålegge områdekonsesjonærene slike utredninger. I tråd med tidligere argumentasjon mener NVE at utviklingen i kraftsystemet tilsier at områdekonsesjonærene bør ha en mer aktiv rolle i fremtidig kraftsystemplanlegging. For å legge til rette for dette foreslås det derfor å ta inn en bestemmelse som gir NVE hjemmel til å pålegge områdekonsesjonærene å gjøre spesifiserte utredninger.

NVE vil påpeke at behovet for utredninger i de aller fleste tilfeller vil være dekket av ordningen med kraftsystemutredninger. Den overnevnte hjemmelen vil derfor kun bli

benyttet i situasjoner der det oppstår et utredningsbehov som ikke er dekket, eller ikke i tilstrekkelig grad er dekket i den tilgjengelige kraftsystemutredningen.

Av pedagogiske grunner foreslår NVE at dagens § 8 tredje ledd, § 16 fjerde ledd og den nye bestemmelsen med hjemmel til å pålegge områdekonsesjonærene å gjøre spesifiserte utredninger samles i en ny bestemmelse som plasseres i energiutredningsforskriften kapittel 5 om avsluttende bestemmelser.

Forslag til ny bestemmelse om pålegg om utredninger:

> § 22 a. Pålegg om utredninger
>
> *Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge utredningsansvarlige for regional- og transmisjonsnettet, samt områdekonsesjonærer å utrede nettmessige konsekvenser, herunder tekniske og samfunnsøkonomiske vurderinger, av spesifiserte endringer i energisystemet.*

2.5 Ny bestemmelse om rapportering av nettkapasitet i hovedrapporten

For å sikre rasjonell planlegging og utbygging av overføringsnettet er det viktig at markedsaktørene får signaler om hvilke nettkostnader som er forbundet med å tilknytte produksjon og forbruk i ulike områder. Som det ble påpekt i energimeldingen (Meld. St. 25 (2015-2016)) legger dagens regelverk i for liten grad til rette for at aktørene møter slike lokaliseringssignaler. Et av tiltakene som ble foreslått for å styrke lokaliseringssignalene var blant annet å tilgjengeliggjøre mer informasjon til aktørene gjennom KSU-ordningen.

I henhold til energiutredningforskriften § 13 sjette ledd og § 20 sjette ledd skal grunnlagsrapporten inneholde en vurdering av tilgjengelig nettkapasitet for innmating av ny kraftproduksjon i henholdsvis regional- og transmisjonsnettet. Slik forskriften er i dag er de utredningsansvarlige imidlertid ikke forpliktet til å rapportere den samme informasjonen i den offentlige versjonen av kraftsystemutredningen, hovedrapporten. Ledig nettkapasitet for innmating av ny produksjon er oppgitt i noen av hovedrapportene, men ikke i alle. I noen utredningsområder kan det med andre ord være vanskelig for aktørene å få oversikt over hvor det er ledig nettkapasitet.

For å sikre at relevant informasjon om ledig nettkapasitet offentliggjøres i samtlige regionale hovedrapporter foreslår NVE å forskriftsfeste dette.

Forslag til nytt tredje ledd i § 14:

> *Hovedrapporten skal også inneholde en vurdering av tilgjengelig nettkapasitet for innmating av ny kraftproduksjon i regionalnett for alle kommuner i utredningsområdet.*

NVE ser behov for å innføre et tilsvarende ledd i foe § 21 som beskriver krav til innhold i hovedrapporten for transmisjonsnettet, nettutviklingsplanen til Statnett. I foe § 20 sjette

ledd er det imidlertid ikke beskrevet på hvilket nivå informasjonen om tilgjengelig nettkapasitet skal gis. NVE vil påpeke at tidligere forarbeider fortsatt gjelder for denne bestemmelsen og vil gjelde for forståelsen av et eventuelt nytt ledd i § 21. I høringsdokumentet til forskrift om energiutredninger fra 2012 står det at «(...)*vurdering av tilgjengelig kapasitet for innmating av ny kraftproduksjon skal gjøres for ulike delområder. Her skal mengden av tilgjengelig kapasitet fordelt på relevante delområder angis, sammen med en beskrivelse av hvor begrensningene i overføringskapasitet ligger. Relevante delområder i denne sammenheng kan være fylke eller regionale utredningsområder. I tillegg skal det gjøres helhetlige vurderinger av hvordan innmating av produksjon i et delområde vil påvirke tilgjengelig innmatingskapasitet i et annet. Dersom det er planlagt tiltak som vil forandre status for tilgjengelig kapasitet for innmating av produksjon skal dette oppgis, og ny tilgjengelig kapasitet etter planlagt idriftsettelse skal anslås*.» NVE mener på denne bakgrunn at det i hovedrapporten bør gis en beskrivelse av tilgjengelig nettkapasitet for innmating av ny kraftproduksjon i transmisjonsnettet for hvert fylke eller regionale utredningsområde.

Forslag til nytt tredje ledd i § 21:

> *Hovedrapporten skal også inneholde en vurdering av tilgjengelig nettkapasitet for innmating av ny kraftproduksjon i transmisjonsnettet.*

2.6 Ny bestemmelse om Statnetts oppgaver

Etter § 8 annet ledd skal «utredningsansvarlig gi uttalelse ved høring av melding og søknad om anleggskonsesjon for kraftoverførings- og produksjonsanlegg i sitt utredningsområde». NVE ser et behov for å innføre et tilsvarende ledd i § 16 om Statnetts oppgaver.

Et slikt ledd vil i liten grad påvirke dagens praksis, ettersom Statnett på eget initiativ gir uttalelse i mange høringer av melding og anleggskonsesjon. I de tilfeller der Statnett ikke allerede har uttalt seg, vil forslaget til ny bestemmelse kunne gi NVE mulighet til å kreve en uttalelse. En sen eller manglende uttalelse fra Statnett vil kunne bidra til å forsinke konsesjonsprosessen eller føre til at feil vedtak fattes, dersom sentrale opplysninger om transmisjonsnettet ikke fremgår av beslutningsgrunnlaget. NVE ser derfor et behov for å ha hjemmel til å pålegge Statnett å uttale seg ved melding og anleggskonsesjon for kraftoverførings- og produksjonsanlegg som kan påvirke utviklingen i transmisjonsnettet.

Forslag til nytt, fjerde ledd i § 16:

> *Statnett skal gi uttalelse ved høring av melding og søknad om anleggskonsesjon for kraftoverførings- og produksjonsanlegg som kan påvirke utviklingen i transmisjonsnettet.*

2.7 Endret formålsbestemmelse

Ved endring i forskrift om energiutredninger i 2015 ble ordningen med lokale energiutredninger avviklet. Endringen besto blant annet i at dagjeldende bestemmelser om lokale energiutredninger i kapittel 2 ble opphevet. Ved inkurie ble imidlertid ikke

henvisningen til lokale energiutredninger tatt ut av formålsbestemmelsen. § 1 første ledd lyder i dag: «Forskriften skal ivareta ordningene med lokale energiutredninger og kraftsystemutredninger for regional- og sentralnettet, og skal bidra til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet»

For det første foreslår NVE at henvisningen til *lokale energiutredninger* blir tatt ut av ordlyden i foe. § 1 første ledd, ettersom ordningen med lokale energiutredninger er avviklet. For det andre foreslår NVE å forenkle bestemmelsens første og annet ledd ved å endre ordlyden *kraftsystemutredninger for regional- og sentralnettet* til *kraftsystemutredninger*. En slik endring vil forenkle ordlyden i bestemmelsen og ta høyde for den foreslåtte endringen om at deler av distribusjonsnettet også skal inkluderes i de regionale kraftsystemutredningene.

Forslag til endret ordlyd i § 1 første og annet ledd:

> Forskriften skal gjennom ordningen med kraftsystemutredninger bidra til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet.
>
> Koordinerte kraftsystemutredninger skal vurdere mulig utvikling i behov for overføringskapasitet, skape en felles forståelse i samfunnet for endringer i kraftsystemet og gi grunnlag for behandling av søknader om konsesjon.

2.8 Endret bestemmelse om utredningsansvarlig og endret overskrift på kapittel 3

De regionale kraftsystemutredningene skal gi et helhetlig bilde av forventet utvikling i nett, produksjon og forbruk innenfor et gitt utredningsområde. Selv om en stor del av utredningen omhandler utviklingen i regionalnettet, er vurderingene som gjøres om forhold i overliggende og underliggende nett en viktig del av utredningsprosessen. Forslaget med å inkludere vurderinger av distribusjonsnettet i de regionale kraftsystemutredningene reflekterer dessuten en forventning om at forhold i underliggende nett vil få en stadig større betydning for nettplanlegging i fremtiden.

NVE foreslår å endre den eksisterende definisjonen av utredningsområdet. Hensikten er å fremheve at utredningen ikke bare er knyttet til regionalnettet, men nettutvikling innenfor et spesifisert geografisk område. I tillegg til dette foreslås det å endre betegnelsen *kraftsystemutredninger for regionalnette*t til *regionale kraftsystemutredninger*. Denne språklige endringen foreslås inntatt både i § 7 om utredningsansvarlig og i overskrift på kapittel 3.

Forslag til endret § 7 Utredningsansvarlig:

> Norges vassdrags- og energidirektorat utpeker ved enkeltvedtak en anleggskonsesjonær til å være utredningsansvarlig og koordinere utarbeidelsen av en langsiktig regional kraftsystemutredning for et spesifisert geografisk område, det vil si utredningsområdet.

Forslag til endret overskrift på kapittel 3:

> Kapittel 3: Regionale kraftsystemutredninger

2.9 Endret bestemmelse om krav til innhold i grunnlagsrapporten i transmisjonsnettet

I henhold til foe § 20 nåværende syvende ledd skal det i grunnlagsrapporten gis en beskrivelse av mulige utviklinger i behovet for overføringskapasitet i transmisjonsnettet med et tidsperspektiv på minst 20 år. De forventede investeringene skal beskrives og begrunnes ut fra de mulige utviklingene og det skal gjøres en samfunnsøkonomisk vurdering av alle forventede investeringer og alternative løsninger.

I foe § 13 nåværende syvende ledd, som er den tilsvarende bestemmelsen for de regionale kraftsystemutredningene, er det i tillegg til de kravene som fremgår av § 20 syvende ledd et krav om at «forventet idriftsettelse for investeringene og konsekvenser ved forsinkelser» skal fremkomme i grunnlagsrapporten. NVE kan ikke se at det er noen grunn til at et krav om forventet idriftsettelse og eventuelle konsekvenser ved forsinkelser er utelatt fra foe § 20 nåværende ledd. Statnett har hatt som praksis å rapportere om denne informasjonen i tidligere kraftsystemutredninger. På grunn av andre forslag til endringer i foe § 20 blir nåværende syvende ledd til nytt sjette ledd. NVE foreslår derfor å utvide § 20 nytt sjette ledd slik at forskriftsteksten er i tråd med dagens praksis.

Forslag til § 20 nytt sjette ledd nytt fjerde punktum:

> Mulig utviklinger i behov for overføringskapasitet i transmisjonsnettet skal beskrives med et tidsperspektiv på minst 20 år. Alle forventede investeringer skal beskrives og begrunnes ut fra de mulige utviklingene. Det skal gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av alle forventede investeringer og alternative løsninger. *Forventet idriftsettelse for investering og konsekvenser ved forsinkelser skal fremkomme.*

3 Økonomiske og administrative konsekvenser av endringer i forskrift om energiutredninger

Forslaget om å inkludere vurderinger av distribusjonsnettet i de regionale kraftsystemutredningene vil kunne føre til noe økt arbeidsbyrde for utredningsansvarlige og områdekonsesjonærer i forbindelse med utredningsprosessen. Forskriftsendringen skal legge til rette for økt koordinering og bedre informasjonsflyt i nettplanleggingen, noe som etter NVEs oppfatning er en forutsetning for en rasjonell utvikling av kraftsystemet. NVE mener den skisserte løsningen vil bidra til å oppnå dette på en best mulig måte.

Hvor store konsekvenser de nye kravene vil ha for hver enkelt områdekonsesjonær eller utredningsansvarlig vil variere. I mange utredningsområder er det allerede godt samarbeid mellom områdekonsesjonærer og utredningsansvarlige. Implementeringen av de nye forskriftskravene vil dermed kunne anses som en videreføring, eller forsterkning, av dagens praksis. I områder med manglende koordinering og samarbeid vil de nye kravene derimot kunne medføre større endringer, noe som er i tråd med intensjonen i forskriftsendringen. Hvor mange grenseflater som eksisterer innenfor, og på tvers av, utredningsområder vil imidlertid påvirke koordineringsbehovet og dermed gjøre at arbeidsbyrden fordeler seg noe ulikt mellom ulike områdekonsesjonærer og utredningsansvarlige nettselskaper.

Formålet med å utvide de regionale kraftsystemutredningene er å øke kunnskapsgrunnlaget til områdekonsesjonærer, utredningsansvarlige og myndigheter gjennom en bedre kartlegging av nettsituasjonen på distribusjonsnettnivå. Samtidig vil de nye kravene innebære at det etableres et formelt kontaktpunkt mellom tilgrensende netteiere, noe som kan tenkes å senke barrierene for informasjonsdeling og skape bedre forutsetninger for en helhetlig nettplanlegging. NVE mener at de positive effektene som følger av de nye kravene veier opp for at arbeidsbyrden forbundet med å utarbeide de regionale kraftsystemutredningene øker noe.

Forslaget om å innføre en hjemmel til å pålegge nettutredninger i distribusjonsnettet er først og fremst innført for å sikre at NVE har mulighet til å fremskaffe nødvendig informasjonsgrunnlag, for eksempel i konsesjonssaker. Slike utredninger vil, etter NVEs oppfatning, ofte være i tråd med aktørenes egne interesser. Hjemmelen fantes i foe frem til 2015, men har i liten grad blitt brukt tidligere. I takt med utviklingen i kraftsystemet kan det imidlertid være grunn til å tro at behovet vil kunne øke i fremtiden. Det er med andre ord vanskelig å anslå hvor store økonomiske og administrative kostnader som er forbundet med endringsforslaget.

Forslaget om å oppheve bestemmelsene om innrapportering av komponentdata i de regionale kraftsystemutredningene i foe, bidrar til å redusere rapporteringsbyrden til områdekonsesjonærer og utredningsansvarlige. Komponentdata vil fremover være samlet i Fosweb. Dette forslaget vil derfor ha positive økonomiske og administrative virkninger.

Forslaget om å kunne pålegge Statnett å gi høringsuttalelse ved melding og søknad om anleggskonsesjon vil etter NVEs vurdering ha små økonomiske og administrative konsekvenser. Statnett uttaler seg som oftest på eget initiativ til meldinger og søknader

om konsesjoner som kan påvirke utviklingen i transmisjonsnettet. Den nye påleggshjemmelen kan derfor anses som en sikkerhetsventil.

Forslaget om at informasjon om nettkapasitet skal publiseres i den offentlige versjonen av kraftsystemutredningen (hovedrapporten) vil ikke ha noen økonomiske og administrative konsekvenser slik NVE ser det. Først og fremst fordi den aktuelle informasjonen uansett blir rapportert i grunnlagsrapporten, men også fordi mange av de utredningsansvarlige allerede har det som praksis i dag å inkludere informasjon om nettkapasitet i hovedrapporten..

De øvrige forskriftsendringen vil ikke innebære noen nye plikter eller rettigheter for områdekonsesjonærer, utredningsansvarlig eller NVE, og vil ha minimale økonomiske og administrative konsekvenser slik NVE ser det. Dette gjelder for endringen i ny betegnelse på høyeste nettnivå, endring i formålsbestemmelsen, endring i overskriften til kapittel 3, endret bestemmelse om krav til grunnlagsrapporten transmisjonsnettet og endring i bestemmelsen om utredningsansvarlig for de regionale kraftsystemutredningene. Disse endringene er ment for å tydeliggjøre intensjonen i eksisterende bestemmelser eller å gjøre forskriftsteksten oppdatert, enklere og mer lettlest.

4 Forslag til forskriftstekst

Forslag til forskrift om endring i forskrift om energiutredninger

Fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat xx.xx.201x med hjemmel i forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 9-1 og lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 10-6.

I

I forskrift 7. desember 2012 nr. 1158 om energiutredninger gjøres følgende endringer:

§ 1 første og annet ledd skal lyde:

Forskriften skal *gjennom ordningen med kraftsystemutredninger bidra* til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet.

Koordinerte kraftsystemutredninger skal vurdere mulig utvikling i behov for overføringskapasitet, skape en felles forståelse i samfunnet for endringer i kraftsystemet og gi grunnlag for behandling av søknader om konsesjon.

Overskrift til kapittel 3 skal lyde:

Kapittel 3. ***Regionale kraftsystemutredninger***

§ 7 skal lyde:

Norges vassdrags- og energidirektorat utpeker ved enkeltvedtak en anleggskonsesjonær til å være utredningsansvarlig og koordinere utarbeidelsen av en langsiktig regional kraftsystemutredning for *et spesifisert geografisk område*, det vil si utredningsområdet.

§ 8 tredje ledd oppheves.

§ 10 tredje ledd skal lyde:

Utredningsansvarlig for *transmisjonsnettet* skal på det regionale kraftsystemmøtet presentere forhold og planer som er relevante for det aktuelle regionale utredningsområdet. Systemansvarlig skal informere om relevante driftsforhold i utredningsområdet.

§ 11 annet ledd skal lyde:

Kraftsystemutvalget skal bestå av utredningsansvarlig i det regionale utredningsområdet, utredningsansvarlig for *transmisjonsnettet* og minimum tre representanter valgt av det regionale kraftsystemmøtet. Utredningsansvarlig for det regionale utredningsområdet skal lede kraftsystemutvalget.

§ 12 nytt fjerde ledd skal lyde:

Områdekonsesjonærer skal i forbindelse med utarbeidelsen av de regionale kraftsystemutredningene gi utredningsansvarlig en oppdatert vurdering av nettsituasjonen mot alle tilgrensende områdekonsesjonærer og mot overliggende nett. Denne vurderingen skal inneholde mulige grenseoverskridende tiltak som alternativer til investeringer i eget nett. Det skal også gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av de aktuelle tiltakene.

§ 13 annet ledd skal lyde:

Det skal gis en beskrivelse av eksisterende overføringsnett som inkluderer beskrivelser av driftsforhold som er av betydning for eksisterende kraftsystem, herunder flaskehalser i nettet, varighetskurver for viktige utvekslingspunkter og kraftledninger som ikke er spenningssatt. Koblingsbilde i nettet ved ulike driftssituasjoner skal angis. Samordningen mellom drift av regional- og *transmisjonsnettet* i utredningsområdet skal beskrives. Lastflytanalyser for dimensjonerende kraftoverføring i eksisterende nett skal gjennomføres, kommenteres og vedlegges grunnlagsrapporten.

§ 13 tredje ledd oppheves. Fjerde - niende ledd blir nye tredje – åttende ledd.

§ 13 nytt tredje ledd skal lyde:

Grunnlagsrapporten skal angi energi- og effektbalanse, samt data for elektrisitetsproduksjon og -forbruk innenfor utredningsområdet de siste ti år. For alle regionalnettspunkt skal maksimalt effektforbruk, årlig energiforbruk, samt netto utveksling i *transmisjonsnettets* maksimallasttime angis.

§ 13 nytt sjette ledd skal lyde:

Mulige utviklinger i behov for overføringskapasitet i regionalnettet skal beskrives med et tidsperspektiv på minst 20 år. Ut fra de mulige utviklingene skal alle forventede investeringer beskrives og begrunnes. Det skal gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av alle forventede investeringer og av alternative løsninger. Forventet

idriftsettelse for investering og konsekvenser ved forsinkelser skal fremkomme. Forventede investeringer i *transmisjonsnettet* som er relevant for det regionale utredningsområdet skal beskrives.

§ 13 nytt niende ledd skal lyde:

Grunnlagsrapporten skal inneholde en oppsummering av områdekonsesjonærenes vurdering jf. § 12. Utredningsansvarlig skal videre gjøre en samlet vurdering av hvorvidt det finnes rasjonelle tiltak mellom ulike områdekonsesjonærer både innenfor eget utredningsområde og mot tilgrensende utredningsområder

§ 14 nytt tredje ledd skal lyde:

Hovedrapporten skal også inneholde en vurdering av tilgjengelig nettkapasitet for innmating av ny kraftproduksjon i regionalnett for alle kommuner i utredningsområdet.

§ 14 tredje ledd blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

I hovedrapporten skal alle forventede nettinvesteringer med alternativer beskrives og begrunnes med bakgrunn i mulige utviklinger i behov for overføringskapasitet. Forventede investeringer i *transmisjonsnettet* som er relevant for det regionale utredningsområdet skal beskrives.

Overskrift til kapittel 4 skal lyde:

Kapittel 4. Kraftsystemutredning for *transmisjonsnettet*

§ 15 skal lyde:

Statnett er utredningsansvarlig selskap for *transmisjonsnettet.*

§ 16 første ledd skal lyde:

Statnett skal hvert annet år utarbeide og oppdatere en kraftsystemutredning for hele *transmisjonsnettet.* Kraftsystemutredningen skal bestå av en hovedrapport som skal offentliggjøres og en grunnlagsrapport som er unntatt offentligheten og som skal oversendes Norges vassdrags- og energidirektorat.

§ 16 fjerde ledd oppheves.

Forslag til § 16 nytt fjerde ledd:

Statnett skal gi uttalelse ved høring av melding og søknad om anleggskonsesjon for kraftoverførings- og produksjonsanlegg som kan påvirke utviklingen i transmisjonsnettet.

§ 17 første og annet ledd skal lyde:

Statnett skal senest to måneder før ferdigstilling av hovedrapporten avholde områdevise kraftsystemmøter. Statnett skal invitere relevante interesseorganisasjoner og Norges vassdrags- og energidirektorat samt følgende aktører i områdene: *transmisjonsnetteiere,* utredningsansvarlige i regionalnettet, kraftforsyningens distriktssjefer, store kraftprodusenter og store forbrukere, fylkeskommuner og fylkesmenn. Møtet skal ledes av Statnett.

Møtene skal ha fokus på hovedrapporten og mulige utviklinger i behov for overføringskapasitet i *transmisjonsnettet*. Hovedrapporten skal ferdigstilles i etterkant av møtene.

§ 18 første ledd skal lyde:

Statnett skal annet hvert år invitere alle *transmisjonsnetteiere,* utredningsansvarlige i regionalnettet, store kraftprodusenter og store forbrukere, relevante interesseorganisasjoner og Norges vassdrags- og energidirektorat til et nasjonalt kraftsystemmøte. Møtet skal ledes av Statnett.

§ 18 tredje ledd skal lyde:

Møtet skal ha fokus på mulige utviklinger i behov for overføringskapasitet i *transmisjonsnettet* i et nasjonalt, nordisk og europeisk perspektiv.

§ 19 første ledd skal lyde:

Anleggskonsesjonærer skal gi Statnett opplysninger om egne anlegg som er nødvendige for å utarbeide kraftsystemutredningen, herunder på eget initiativ orientere Statnett om forhold som kan påvirke utviklingen *av anlegg i transmisjonsnettet*.

§ 20 tredje ledd oppheves. § 20 fjerde – åttende ledd blir nye tredje – syvende ledd.

§ 20 nytt fjerde, femte og sjette ledd skal lyde:

Grunnlagsrapporten skal inneholde en vurdering av forsyningssikkerheten i utredningsområdet. En beskrivelse av mulige feilsituasjoner med fokus på langvarige utfall og avbrudd skal gis. Alle utvekslingspunkter i *transmisjonsnettet* med manglende N-1-forsyning i hele eller deler av året skal omtales. For alle punkter uten N-1 skal det

beskrives hvilke tiltak som er nødvendig for å oppnå N-1. Det skal gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av tiltakene.

Grunnlagsrapporten skal inkludere en vurdering av tilgjengelig kapasitet for innmating av ny kraftproduksjon i *transmisjonsnettet*.

Mulige utviklinger i behov for overføringskapasitet i *transmisjonsnettet* skal beskrives med et tidsperspektiv på minst 20 år. Alle forventede investeringer skal beskrives og begrunnes ut fra de mulige utviklingene. Det skal gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av alle forventede investeringer og alternative løsninger. *Forventet idriftsettelse for investering og konsekvenser ved forsinkelser skal fremkomme.*

§ 21 nytt tredje ledd skal lyde:

Hovedrapporten skal også inneholde en vurdering av tilgjengelig nettkapasitet for innmating av ny kraftproduksjon i transmisjonsnettet.

§ 21 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

Ny § 22a om Pålegg om utredninger skal lyde:

§ 22a. Pålegg om utredninger

Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge utredningsansvarlige for regional- og transmisjonsnettet, samt områdekonsesjonærer å utrede nettmessige konsekvenser, herunder tekniske og samfunnsøkonomiske vurderinger, av spesifiserte endringer i energisystemet.

II

Endringene trer i kraft 01.06.2017.

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Norges vassdrags- og energidirektorat

Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Telefon: 09575
Internett: www.nve.no